Lietuvos laisvosios rinkos institutas

ANNO 1990

2025 m. gegužė

# Dėl Gyventojų pajamų mokesčio įstatymo Nr. IX-1007 6, 13-1, 16, 17, 18, 18-2, 19, 20, 21, 23, 27, 34 ir 35 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto XVP-436

## *Dėl mokesčio tarifų progresyvumo didinimo*

Gyventojų pajamų mokesčio progresinių tarifų įvedimas yra netikslingas ir žalingas, nes:

- LR Mokesčių administravimo įstatyme apibrėžiamas lygybės prieš įstatymą principas: „Taikant mokesčių įstatymus, visi mokesčių mokėtojai dėl šių įstatymų nustatytų sąlygų yra lygūs“. Vadinasi, visi gyventojai turi būti apmokestinami lygiai – vienodu tarifu – nepaisant jų pajamų dydžio.
- Progresiniai mokesčiai pažeidžia mokesčių sistemos teisingumą, diskriminuoja žmones pagal pajamų dydį. Aukštesni tarifai sukurtai didesnei vertei iškreipia ekonomines ir moralines paskatas, nes baudžia už produktyvumą, pastangas ir prisiimtą atsakomybę. Jie prieštarauja Lietuvos tikslui kurti didesnę gerovę.

## *Dėl kapitalo prieaugio pajamų įtraukimo į bendrą visų rūšių pajamų sumą, kuriai taikomi progresiniai mokesčio tarifai*

Kapitalo prieaugio pajamų įtraukimas į bendrą visų rūšių pajamų sumą, kuriai taikomi progresiniai mokesčio tarifai, yra netikslingas dėl šių priežasčių:

- Įtraukus kapitalo prieaugio pajamas į bendrą visų rūšių pajamų sumą, taikomas 32 proc. mokesčio tarifas šiai pajamų rūšiai būtų tarp aukščiausių Europoje ir viršytų net Švedijoje (30 proc.), Austrijoje (27,5 proc.) ir Vokietijoje (26,4 proc.) taikomus tarifus.
- Analogiškai paskirstytajam pelnui – dividendams – kapitalo prieaugio pajamos tampriai susijusios su įmonės pelnu, kuris apmokestinamas dviem lygiais – pelno mokesčiu ir gyventojų pajamų mokesčiu. Dėl šios priežasties ir dividendai, ir kapitalo prieaugis turėtų būti apmokestinami vienodai.
- Pajamos iš kapitalo prieaugio ir palūkanų Latvijoje apmokestinamos 25,5 proc., mokesčio tarifu, Estijoje – 22 proc., Lenkijoje – 19 proc. Pastebėtina, jog, nors Latvija ir Lenkija taiko progresinius tarifus darbo ir individualios veiklos pajamoms, kapitalo prieaugio ir palūkanų pajamoms progresinis apmokestinimas netaikomas.

## *Dėl poveikio vertinimo atlikimo reikalingumo*

- Šiuo įstatymo projektu iš esmės keičiamas galiojantis teisinis reguliavimas, dėl to privalo būti atliktas numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimas. Remiantis LR

Teisėkūros pagrindų įstatymo 15-uoju straipsniu, turi būti įvertinamas poveikis ekonomikai, konkurencijai, valstybės finansams, administracinei naštai, regionų plėtrai ir kitoms sritims.

- Projekto aiškinamajame rašte nurodyta, kad poveikio vertinimas atliktas naudojant EUROMOD metodiką. Ši metodika skirta vertinti mokestinių pakeitimų poveikį biudžeto pajamoms ir skirtingų namų ūkių patiriamai naštai. Remiantis šiuo vertinimu, Finansų ministerija teigia, kad siūlomi pakeitimai įtakos BVP ir nedarbo lygiui neturės.
- Metodika, naudota atliekant teisės akto poveikio vertinimą, nematuoja netiesioginio poveikio investicijoms, ekonomikos augimui ir kitiems ekonominiams rodikliams. Dėl šių priežasčių, atliktas poveikio vertinimas yra nepakankamas: prieš svarstant įstatymo projektą, būtina atlikti tinkamą poveikio vertinimą, kuris atsižvelgtų ir į netiesioginį padidintų mokesčių tarifų poveikį motyvacijoms, investicijoms, mokestinei bazei, ekonomikos augimui ir kitiems ekonomikos rodikliams.
- Šiuo įstatymo projektu iš esmės keičiamas teisinis reguliavimas ir daroma didelė teisinio reguliavimo įtaka mokesčių sistemai ir mokesčių mokėtojams. Remiantis LR Teisėkūros pagrindų įstatymo 24-uoju straipsniu, tokiu atveju į įstatymą turi būti įtraukiama nuostata dėl poreikio atlikti galiojančio teisinio reguliavimo poveikio ex post vertinimą.